

HIZTEGI BATUA

*atomika - aurpegi*¹

atomika* e. bonba atomiko.

atomiko izond.: *bonba atomikoa*.

atomismo

atomista

atomizagailu

atomizatu, atomiza, atomizatzen. *du* ad.

atomo iz.: *atomo bonba, atomo egitura*.

atomo(-)masa *Kim*.

atomo(-)zenbaki *Kim*.

atondo

atontu, aton, atontzen. *daldu* ad.

atondura iz.

atonia iz. *Med*.

atorra

atorra hutsean: *goizeko bostak eta atorra hutsean!*

atorra hutsik: *negu gorrian ere atorra hutsik ibiltzen da*.

atorra-has *Ipar*: *bero honekin atorra-has etorri da*.

atotsi, atots(i), atosten. 1 *dio* ad. *Gip*. 'deitu'. 2 *du* ad. *Gip*. 'erakarri, onartu'.

atralaka iz. *Bizk. g.g.er*. 'liskarra, errieta'.

atralakari iz. *Bizk. g.g.er*. 'liskartia'.

atrapatu, atrapa, atrapatzen. *du* ad. *Bizk. h. harrapatu*.

atrebentzia

atrebitu, atrebi, atrebitzen. *da* ad. *Ipar. edo Beh*. 'ausartu'.

atributu

atril iz. *Heg. h. kantore*.

atrizio iz. *Sin. beldur(-)damu*.

atrofia iz. 'endurtzea'.

atrofiatu, atrofia(tu), atrofiatzen. *da* ad. 'endurtu'.

atseden 1 iz.

atseden egin *Bizk*. 'atseden hartu': *atseden egiteko leku egokia da hau*.

atseden hartu

atseden 2, atsedeten. *du* ad. *g.er*: *atsedetean (egon)* bezalako esapideetan erabilia.

atsedenaldi

atsedenarazi, atsedenaaraz, atsedenaarazten. *du* ad.

atsedendu, atsedendu(du), atsedentzen. *da* ad. 'atseden hartu'.

atsedengarri

atsedenleku

atsedentegi iz. *Zah*. 'atsedenlekua, atsedentokia'.

atsedentoki

atsedete iz. *g.er*. 'atsedena, atsedenaldia'.

atssegale 1 iz. *Goi*. 'atseginzaletasuna'. 2 izond. *Goi*. 'atseginzalea'.

¹ Arau honek osatu eta eguneratu egiten ditu 48. Arauan argitaratutako Hiztegi Batuko zerrendak, *atomika-aurpegi* tarteko hitzei dago-kienez. Arau berria da, beraz, kontuan hartzekoa.

- atsegin** izond. eta iz.
 atsegin egin
 atseginekin adlag. *Ipar*.
 atsegin eman
 atseginez adlag. *Heg*.
 atsegin hartu
 atsegin izan *du* eta *zaio* ad.
 atsegin-kontentu
 atsegin-poz
 atsegin(-)sari 1 adlag. 'doan'. 2 iz. 'eskupekoa, erregalua'.
- atseginaldi**
atseginbide iz. *g.er.*
atsegindu, **atsegin(du)**, **atsegintzen**. *daldu* ad.
atsegin **du** izond. *g.er.*
atsegingarri
atsegin **keria** iz. *g.er.*
atsegin **tasun**
atsegin **tegi** iz. *g.er.*
atsegin **toki**
atsegin **tsu**
atsegin **zale**
atsegin **zaletasun**
atsekabe
 atsekabe(a) eman
 atsekabe(a) hartu
 atsekabe **an lagundu** (doluminetan): *atsekabe* *an laguntzen* *dizut*.
 atsekabe egin *Zah.* 'atsekabetu'.
atsekabedun izond. eta iz. *g.er.* 'atsekabetua'.
atsekabegarri iz. eta izond. *Zah.*
atsekabetsu
atsekabetu, **atsekabe(tu)**, **atsekabetzen**. *daldu* ad.
atsekabe **zatu*** e. **atsekabetu**.
atsekaitz 1 iz. *g.er.* 'atsekabea'. 2 izond. *g.er.* 'gozakaitza'.
atsitu izond. *Batez ere Bizk. Sin. kirastu*.
atso (hitz markatua da, gutxiespen balioa du eskuarki, eta ezin erabil daiteke *adineko*-ren sinonimo oso ba-
 litz bezala).
 atso-agure (*pl.* da gehienetan).
 atso(-)besta *Naf.*
 atso(-)ipuin
 atso sorgin
atsokeria iz. 'sinetsi behar ez den ipuina edo kontua'.
atsolor iz. *Gip.:* *erdi* *berriari* *atsolorra* *egin*.
atsotasun
atsotitz
atsotizlari iz. *g.er.* 'atsotitzak aztertzen dituen pertsona'.
atsotu, **atso(tu)**, **atsotzen**. *da* ad.
atu* e. **hatu**.
atuan* e. **atoan**.
atun 1 iz. *Thunnus*.
 atun(-)txori *Sternina paradisea*.
atun 2 iz. *Zah.* 'ohitura'.
atungorri iz. *Thunnus (Thunnus) thynnus*. *Sin. hegalabur*.
atunketa iz. 'atunaren arrantza'.
atunketari
atuntxiki iz. *Sarda sarda*.
atunzuri iz. *Thunnus (germo) alalunga*. *Sin. hegaluze*.
aturatu, **atura**, **aturatzen**. *du* ad. *Bizk.* 'norbaitekin edo zerbaitekin ezin ezer lortu, ezin ezer burutu' (ba-
 tez ere ezezkoetan erabilia): *ume honekin ezin dut aturatu*.

atx interj. (harridura, ezustea, mina adieraztekoa).

atx egin

atxakia* e. aitzakia.

atxapar iz. *Lonicera* sp.

atxeki* e. atxiki.

atxengi* e. borragoma.

atxeter iz. *Ipar. g.er.* 'sendagilea'.

atxiki 1, atxiki, atxikitzen. 1 *zaio* ad.: *hormari atxikitzen zaion huntza bezala*. 2 *du* ad.: *hitza atxiki zuen*.

atxiki 2 iz. 'joko zikina'.

atxiki handi (pilota-joko bat).

atxiki txiki (pilota-joko bat). *Sin. joko garbi*.

atxikiarazi, atxikiaraz, atxikiarazten. *dio* ad.

atxikidura

atxikimendu

atxikipen iz. *Admin*.

atxikitasun

atxikitzaile

atxilo

atxilo egin

atxilo egon

atxilo ekarri

atxilo hartu

atxiloketa

atxilotu, atxilotu(u), atxilotzen. *du* ad.

atxilotze

atximur

atximur egin

atximurka

atximurka egin

atximurkada

atximurkatu, atximurka(tu), atximurkatzen. *du* ad.

atximurtu* e. atximurkatu.

atxitu* e. atzitu.

atxitzaille* e. atzitzaille.

atxitze* e. atzitze.

atxo iz. *Lgart.* 'atso-ren era adierazkorra'.

atxon iz. *Batez ere Naf.* 'urrina'.

atxurdin* e. haitzurdin.

atzamar iz. 1 h. atzapar. 2 *Bizk.* 'hatza'.

atzamar(-)oskol *Bizk.* 'azazkala'.

atzamartu* e. atzaparkatu.

atzandel iz. *Bizk.* eta *Gip.* 1 'titarea'. 2 'hatzetan babesgarri gisa jartzen den zorroa'.

atzapar iz.: *atzaparra bota; atzaparra erantsi*.

atzapardun

atzaparka

atzaparka egin

atzaparkada

atzaparkari

atzaparkatu, atzaparka(tu), atzaparkatzen. *du* ad.

atzaparpe (batez ere leku-denborazko atzizkiekin erabiltzen da, gehienetan *atzaparpean* forman).

atzapartsu

atzapartu* e. atzaparkatu.

atzapartzar

atzar 1 izond. *Ipar. g.er.* h. atzarri.

atzar 2 iz. *BNAf. g.er.* 'ardi zahar antzu eta haragitarako gizendua'.

atzarki iz.

atzarrarazi, atzarraraz, atzarrarazten. *du* ad. *Ipar.*

atzarrarazle

atzarri 1, atzar, atzartzen. *da* ad.

atzarri 2 izond.

atzartasun

atzartu, atzar(tu), atzartzen. *da* ad.

atzartze

atzazal iz. *Batez ere Bizk.* h. azazkal.

atzazkal* e. atzoskol, azazkal.

atze 1 iz.

atzea eman

atzean adlag.

atze-atzeka adlag.: *atze-atzeka hasi, ibili, sartu.*

atze-aurre iz. *pl.*

atzeko izlag.

atzeko alde

atzekoz aurre adlag. *g.er.* 'atzekoz aurrera'.

atzekoz aurrera

atze 2 izond. 'ahaidea ez dena; arrotza'.

atzealde

atzeka 1 izond. 'lagunartea saihesteko joera duena'.

atzeka 2 adlag. 'atzera eginez; atzea emanetz'.

atzekari iz. *Mat., Fil., Hizkl.*

atzeki iz. *g.er.* 'isatsa'.

atzeko iz. 1 'lemazaina, ontziko nagusia'. 2 *g.er.* 'arrotza'.

atzelari iz. 'kiroletan atzean jokatzeko duen jokalaria'.

atzemaile izond. eta iz. *Ipar.*

atzeman, atzematzen. *du* ad.

atzemanarazi, atzemanaraz, atzemanarazten. *dio* ad.

atzemanka adlag.

atzemate

atzen ord. *Bizk.* eta *Gip.* 'azkena'.

atzenean adlag. 'azkenean'.

atzeneko izlag. 'azkeneko'.

atzenengo izlag. 'azkeneko'.

atzenez adlag. 'azkenez'.

atzenarazi, atzenaraz, atzenarazten. *du* ad.

atzendu, atzen(du), atzentzen. *daldu* ad.: *euskara atzendurik zuen, nahiz ez erabat ahazturik.*

atzenkor izond. 'ahanzkorra'.

atzera 1 adlag.: *atzera jo.*

atzera-aurrera 1 iz. 2 adlag.: *atzera-aurrera ibili da.*

atzera egin *Sin.* gibelera egin.

atzera gelditu: *ez da atzera gelditzen diren horietakoa.*

atzera 2 adlag. 'berriro, ostera'.

atzera egin (berriz egin).

atzera ekarri

atzera esan

atzera etorri

atzerabide

atzeragarri 1 iz. *g.er.* 'oztopoa'. 2 izond. *g.er.* '(zerbait) atzeratzen duena'.

atzerago

atzeraka

atzeraka egin

atzerakada

atzerakarga

atzerako 1 iz. *g.er.* 1 'itzultzen den diru xehea'. 2 'itzulbidea'.

atzerako 2 iz. 'atzerakuntza, uzkurtasuna': *atzerakoa ematen du inoren lanetan sartzeak.*

atzerakoi

atzerakoikeria
atzerakoitasun
atzerakuntza
atzerapauso
atzerapen
atzerarazi, atzeraraz, atzerarazten. *du ad.*
atzeratasun iz. 1 'lotsa, uzkurtasuna'. 2 '(pertsonen, herrien) atzerapena'.
atzeratu, atzera(tu), atzeratzen. *daldu ad.*
atzerri
atzerrialdi iz. *Sin.* **erbestealdi**.
atzerriratu, atzerrira(tu), atzerriratzen. *daldu ad.*
atzerriar
atzerriartasun
atzesku
atzeiko iz. 1 'jarraitzailea'. 2 'ondorengoa'.
atzetu, atze(tu), atzetzen. *da ad. Ipar. g.er.* 1 'atzerriratu'. 2 'arrotzu'.
atzimurtzi iz. *g.er.* 'zimikoa'.
atzipe iz. *g.er.* 'engainua'.
atzipe egin* e. **atzipetu**.
atzipetu, atzipe(tu), atzipetzen. *du ad.*
atzipetzaille
atzitu, atzi, atzitzen. *du ad.* 'atzeman': *bi erbi atzitu dituzte oihanean.*
atzitzaile
atzitze
atiziki
atzo: *atzoz gero* edo *atzo ezker*.
atzoko 1 izlag. 2 adlag.: *atzoko bukatua behar genuena gaur bukatuko dugu.*
atzoskol iz. *Bizk.* 'azazkala'.
au 'txakurraren zaunkaren onomatopeia'.
aube iz. *Bizk.* 'amaginarreba'.
audientzia iz. *Zah.* 1 h. **auztegi**, **entzutegi**. 2 h. **entzuleria**, **entzuleak**. 3 h. **entzunaldi**.
audiobisual izond. h. **ikus-entzunezko**.
audiograma iz. *Fis.*
audiologia iz. *Med.*
audiometria iz. *Fis.*
auditorio 1 iz. *Zah. g.er.* 'entzuleak, entzuleria'.
auditorio 2* e. **entzunareto**, **auditorium**.
auditorium iz. *Sin.* **entzunareto**.
aufa interj.
auhen
auhendarri
auhendatu, auhenda, auhendatzen. *du ad.*
auhenka
aujame iz. *Batez ere Zub. g.er.* 'mamua'.
auka 1 iz. 'alga'.
auka 2 iz. 'ahotza, gari-alearen azala'.
auka 3 adlag. 'au eginenez, zaunkaka'.
aukera iz.: *aukeraren maukera, azkenean okerra.*
aukerako izlag. 1 'aukeran dagoena'. 2 'egokia, bikaina'.
aukera-maukera
aukeran
aukerabide
aukeraketa
aukerakizun iz. *g.er.*
aukerakotasun
aukeramen
aukerarazi, aukeraraz, aukerarazten. *dio ad.*

aukeratu, aukera(tu), aukerutzen. *du ad.*
aukeratzaile
aukeratze
auki iz. *Bizk. eta Gip. g.er.* 'mihura'.
aulki
aulkidun izond. *g.er.:* *euskaltzain aulkiduna.*
aulkigile
aulkigin* e. **aulkigile.**
aulkigintza
aulkitxo
auma iz. *Bizk.* 'antxumea'.
aunatu* e. **unatu.**
aunitz h. anitz.
auno egin* e. **anu egin, unatu.**
aupa
aupada
aupadaka
aupats iz. *Bizk.* 'korrokada'.
aupatu, aupa(tu), aupatzen. *du ad.*
aurbera iz. *Bizk.* 'aldapa'.
auria iz. 'ulua'.
aurikula iz. (bihotzaren partea).
aurio 1 iz. 'urre-txoria' (*Oriolus oriolus*). 2 izond. '(haur) geldoa'.
aurizki, aurizkitzen. *du ad. Zah.* 'oinkatu, zapaldu'.
aurka
 aurka egin
aurkako
aurkakotasun
aurkapen iz. *Zuz.*
aurkari
aurkaritza
aurkatasun* e. **aurkakotasun.**
aurkaz* e. **aurkez.**
aurkez adlag. 'aurrean, aurrez aurre': *jauretxearen aurkez eseria zegoen.*
 aurkez aurke 'aurrez aurre'.
aurkezle
aurkezpen
aurkeztaile* e. **aurkezle.**
aurkeztatu, aurkezta, aurkeztatzen. *du ad. g.er.* 'irudikatu'.
aurkezte
aurkeztu, aurkez(tu), aurkezten. *da/du ad.*
aurki 1 iz. (*ifrentzu*-ren aurkakoa).
aurki 2 adlag. 'laster'.
aurki 3 adlag. *Bizk.* 'noski, antza, dirudienez'.
aurkiarazi, aurkiaraz, aurkiarazten. *du ad.*
aurkiberri iz. *Batez ere Ipar.* 'aurkikundea'.
aurkibide
aurkientza* e. **aurkintza.**
aurkigaitz izond. *g.er.:* *liburu aurkigaitzak.*
aurkigarri iz. *Zah. g.er.* 'aurkibidea'.
aurkikunde
aurkikuntza
aurkile iz. *g.er.* 'egilea, autorea'.
aurkimen iz. *g.er.* 'aurkikundea'.
aurkintza
aurkitegi
aurkitu, aurki(tu), aurkitzen. *da/du ad.*

aurkitzaile
aurkitze
aurpegi

aurpegia atera 'aurpegia eman, (norbaiten) alde egin': *guk ere aurpegia atera behar dugu mai-suaren alde.*

aurpegi(a) eman

aurpegia izan *Heg.:* *eskatzeko aurpegirik ez dutelako, laguntzarik gabe gelditu dira.*

aurpegian eman *Zah.* 'aurpegira eman'.

aurpegira bota

aurpegira eman

aurpegira esan *Heg.*

aurpegiz aurpegi

aurpegiz ezagutu

(Euskaltzaindiak, Bilbon, 2003ko abenduaren 19an eta, Donostian, 2004ko urtarrilaren 30ean onartua).